

מאיר טברסקי
אור ליום ד', ב' כסלו, התשפ"א
פה נוא יארק

הרואה את הנולד

א.

עשרה דברים שאל אלכסנדרוס מוקדון את זקני הנגב כו' אמר להם אידין מתקרי חכים אמרו ליה (איזהו חכם) הרואה את הנולד, ע"כ (תמיד לא:-לב.).

הרואה את הנולד הנו מעריך את ההווה שלפניו ע"פ העתיד להיות. שלא הרי ההווה המנותק כהרי ההווה המחובר ומוביל לעתיד.

והנראה בכוונת חז"ל בזה ע"פ מאי דתנן, ר' יעקב אומר העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין, ע"כ (אבות פ"ד משנה ט"ז), כלו', חיי העוה"ז אינם אלא הכנה לחיים הנצחיים של העוה"ב. מורה משנה זו לאדם מגמת חייו, ועל פיה יתנהג כל רגע ורגע.

נחזר נא על דברי המשנה בסגנון אחר. בכדי לחיות באופן אמתי-רוחני-נצחי, לאפוקי מאופן שטחי-בהמי-זמני, נחוץ להעריך ההווה (עוה"ז) ע"פ העתיד להיות (עוה"ב). נמצינו למדים, תלויים המה כל החיים בראיית הנולד! והוא שהשיבו זקני הנגב לאלכסנדרוס, החכם הוא היודע להעריך החיים כראוי ולחיות חיים אמתיים. זאת אומרת, שהחכם הוא הרואה את הנולד (ראה גם להלן אות ג').

ב.

בקושטא צריכים אנו להסתכל על העתיד ולפעל על פיו תמיד, בכל יום ויום בכל תחום ותחום ובכל צעד וצעד, כנ"ל. אבל כמה גדולה חובתנו כעת בשעת המגפה לנקט במדה זו. מה נעשה בשעת המגפה הזאת ונחיה כלנו? הדרך היחידה היא לראות את הנולד, להקדים רפואה למכה. זאת אומרת, לפעל בהקדם ללא התפרצות טרם יחלו רבים כאשר נראים הסימנים הראשונים של התפשטות. שהרי אם ממתנינים ל"הוכחה" שאמצעי זהירות נדרשים, בוא תבוא ההוכחה בצורה של גל המציף רבים. וכיון שיתחיל הגל, ימשיך להציף רבים ע"ג רבים – שהרי א"א להרגיעו ברגע. וכל מקום שמוצאים ריבוי חולים, שם מוצאים הרבה סבל היזק ואסונות, ר"ל. לקח זה למדנו כבר אשתקד מתוך נסיון מר וממושך בפרס הפסח ועצרת. יפה אמר מומחה גדול אחד בקשר למגפה, מי שנראה כאלו מגזים בתגובתו ובזהירותו ומחמיר ללא צורך, זה הוא שנזהר כראוי.

אמנם כיום יחסית להרבה מדינות אחרות בארצות הברית, המצב בנוא יארק אינו חמור. אכן נראים כבר סימנים מובהקים המורים על האמור להתהוות, ר"ל. המחלה מתפשטת, במדינות הסמוכות כבר התפשטה עוד יותר, ואין החברה הכללית נוקטת בצעדים ובאמצעים הדרושים לעצר התפשטות. (במקום שאמור להיות שטף דם, שמים תחבושת). ברור שסוף ההתפשטות – התפרצות מזיקה וקטלנית.

להלכה ולמעשה נראה שכעת בנוא יארק (וכמדומה שה"ה גם בהרבה מקומות אחרים, ובמקצתם כש"כ) חייב כל אחד ואחד מאתנו בחייו הפרטיים לחזר ולהכפיל מאמצי ואמצעי זהירות, וכגון לא לארח אחרים ולא להתארח אצלם כו'. ובמישור הצבורי חייבים (לכל הפחות) להפסיק מנינים

המתקיימים בפנים. וכן שמעתי מפי רופא מומחה שליט"א. הענין, לנהג כמנהגם של חכמים ובס"ד לקדם פני הסכנה ולמנע הדבקות, ולא כמנהג הנפוץ בחברה רק להגיב אחר הדבקות והתפשטות. אמנם צעד זה של הפסקת תפלה בצבור בפנים נראה לפום ריהטא מוגזם וללא עת, אבל באמת זה גופא אות לנחיצותו, וכנ"ל.

והנה, מחד גיסא היה נראה דאין להבחין בין הישיבות והתתי"ם למיניהן לבתי כנסיות. אכן מאידך, טפי נראה שבשלב זה שאנו עומדים בו בנוא יארק עדיין ראוי להשתדל כנ"ל למנע בס"ד הדבקות והתפשטות מבלי לסגר הישיבות וגם זה ע"פ הצעת הרופא הגדול הנ"ל (יתכן, ר"ל, שלב המשווה בין ישיבות לבתי כנסיות ואפי' שלב המשווה בין תתי"ם לבתי כנסיות). מן המותר להדגיש שהתתי"ם והישיבות חייבים (הן מצד ונשמרתם ולא תעמוד על דם רעך, הן מצד קה"ש וחה"ש) להקפיד מאד על כל אמצעי הזהירות תוך מוסדותיהם, וגם לבקש מההורים להקפיד כדבעי (מכל הטעמים הנ"ל).

כן נראה ע"פ צרוף חשובים הלכתיים (מקצתם נתבארו במאמרנו מב' תמוז, התש"פ, שומר פתאים ה') וחשובים ונתונים רפואיים (מדת הסיכון, ועוד). ואפי' אם ישנם רופאים המעריכים את המצב באופן אחר, הרי קי"ל (תריח:ד) שבנפשות לא אזלינן בתר רוב דעות. ופשיטא שיש להחמיר ע"פ הערכת המומחה הנ"ל שליט"א ודעימיה.

ג.

מענין לענין בדבר הרואה את הנולד.

תנן (פ"ב דאבות)

אמר להם (ריב"ז לתלמידיו) צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם רבי אליעזר אומר עין טובה רבי יהושע אומר חבר טוב רבי יוסי אומר שכן טוב רבי שמעון אומר הרואה את הנולד רבי אלעזר אומר לב טוב אמר להם רואה אני את דברי אלעזר בן ערך שבכלל דבריו דבריתם אמר להם צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם רבי אליעזר אומר עין רעה רבי יהושע אומר חבר רע רבי יוסי אומר שכן רע רבי שמעון אומר הלוח ואינו משלם אחד הלוח מן האדם כלוח מן המקום ברוך הוא שנאמר (תהלים ל"ז) לוח רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן רבי אלעזר אומר לב רע אמר להם רואה אני את דברי אלעזר בן ערך שבכלל דבריו דבריתם, ע"כ.

ובפיה"מ להרמב"ם שם כתב לפרש (תרגום מכון המאור)

ומה שאמר כאן הרואה את הנולד שענינו הלמידות ממה שמצוי עתה על העתיד לבא – אינו במושכלות, שתהיה לפי זה מעלה הגיונית ויהיה פירושו הלמידות מן הנגלה אל הנסתר אלא כוננתו בזה הראייה בעניני האדם מעסקיו שבהם התמדת מציאותו, שיסתכל בתוצאות מעשיו. וכנגד זה הביא משל אחד והוא אמרו הלוח ואינו משלם לפי שלא ילוו לו דבר אחר בעתיד. והיא פחיתות של מדה, ע"כ.

ראה דבר נפלא בדברי רבינו. שתי הלכות נפרדות של ראיית הנולד נשנו. במס' תמיד מדובר במעלה שכלית (דו"ק בד"ר, "ומה שאמר כאן אינו במושכלות" מכלל שבמס' תמיד כן נאמר במושכלות וע"כ נזקק רבינו לפרש המעלה השכלית במש"כ "ויהיה פירושו כו"). מעלה שכלית גדולה חשובה ויסודית היא לדעת להכיר בתולדות הקשיות (deductions) כגון לראות הנעלם (בורא העולם) מתוך הנגלה (הבריאה); א"נ תולדות התפתחותיות (developments), דהיי' העתיד להיות שכעת נעלם מתוך ההווה שכבר נגלה. ואילו במס' אבות מדובר בראיית הנולד כמעלה

מדותית (תכונת אופי) שהיא פרט לכלל של המדה הבינונית אשר נצטוינו בה (עי' רמב"ם פ"א מדעות). פשר מדה זו ע"פ משל ודוגמא: יושב האדם וקורא ספר מרתק. חשקה נפשו להמשיך בקריאה אכן השעה מאוחרת, והנו חייב לקום למחרת בהשכמה להגיע לעבודה. מדה טובה וישרה היא לו אם יכול לרסן יצרו הדוחפו להתעמק בהווה עד כדי התעלמות מהעתיד. מעלה מדותית היא אם יניח הספר וילך לישון. מדה טובה היא לו אם בשעה שחי את ההווה במלואו עושה כן בצורה מאוזנת, דהיי" מתוך התחשבות בהשלכות ותוצאות עתידות. (לא מבעיא בדברי רשות, אלא גם בדברי מצוה. עי' למשל אג"מ או"ח ח"ב סי' כ"ז).

כעת נדרשת מאתנו לקיים שתי ההלכות הנ"ל, לראות הנולד, הן כמעלה שכלית הן כמעלה מדותית. זאת אומרת, להכיר בסימני ההתפרצות העלולה להיות ר"ל, וגם לוותר עכשיו כדבעי בכדי למנע סבל היזק ואסון ר"ל להבא.